

SVENSK SKATTEKRONA – SVENSK NYTTA

En modell för hur offentliga pengar kan skapa större och mer långsiktig nytta i Sverige

Ekonomiskt diskussions- och policyunderlag

1. Grundprincipen

Skattepengar är medborgarnas gemensamma resurser. Utgångspunkten i denna modell är därför att staten i första hand ska använda dem till Sveriges kärnuppgifter, Sveriges långsiktiga kapacitet och investeringar som skapar nytta för människor och verksamheter i Sverige.

Målet är inte att isolera Sverige från världen. Målet är att varje offentlig krona ska bedömas efter vilken långsiktig svensk samhällsnytta den skapar.

2. Sverige är beroende av omvärlden

Ett modernt Sverige kan inte och bör inte försöka hålla varje krona geografiskt innanför landets gränser. Sverige behöver internationell handel, importerade varor, teknik, läkemedel, råvaror, investeringar och internationellt samarbete.

Principen ska därför inte vara 'köp alltid svenskt oavsett pris eller kvalitet'. Principen är att staten ska väga in **total samhällsekonomisk nytta** och strategiska beroenden när offentliga pengar används.

3. När en offentlig krona spenderas i Sverige

En offentlig investering kan skapa flera ekonomiska led. Ett byggprojekt kan exempelvis betala svenska löner och underleverantörer. Löner ger skatteintäkter och konsumtion. Konsumtion skapar i sin tur moms och intäkter för andra företag. Företag kan investera och anställa vidare.

En del av den ursprungliga offentliga utgiften kan alltså återkomma till offentlig sektor genom skatter och avgifter. Hur stor effekten är varierar kraftigt mellan olika typer av projekt och måste beräknas från fall till fall.

4. Illustrativt exempel – 1 miljard kronor

Följande är ett **räkneexempel, inte en prognos**. Det visar varför staten bör analysera nettoeffekten i stället för enbart inköpspriset.

Flöde	Illustrativt belopp	Kommentar
Offentlig investering	1 000 mkr	Staten finansierar ett projekt som huvudsakligen utförs i Sverige.
Löner i Sverige	400 mkr	En del av projektvärdet går till arbete. Den verkliga andelen varierar mellan branscher.
Arbetsgivaravgifter	ca 126 mkr	Illustration baserad på ungefärlig normal arbetsgivaravgiftsnivå; exakta regler varierar.
Inkomstskatt	Varierar	En del av lönerna återgår till offentlig sektor via kommunal och eventuell statlig inkomstskatt.
Konsumtion	Varierar	Hushåll använder delar av nettolönen till varor och tjänster.
Moms/punktskatter	Varierar	En del av konsumtionen genererar nya skatteintäkter.
Företag/leverantörer	Varierar	Vinster, investeringar och ytterligare löner kan skapa fler ekonomiska led.

5. Pengar som lämnar den svenska ekonomin

En ren offentlig transferering till en mottagare utanför Sverige har normalt mindre direkt återflöde genom svenska löner, konsumtionsskatter och svenska leverantörsled. Det betyder inte automatiskt att betalningen saknar värde. Den

kan exempelvis skapa säkerhet, uppfylla avtal, finansiera internationellt samarbete eller ge annan strategisk nytta.

Skillnaden är att nyttan måste kunna motiveras på andra grunder. Därför bör större internationella offentliga utbetalningar redovisa **syfte, mottagare, resultat, bindande åtaganden och konkret svensk nytta**.

6. Tre kategorier för internationella offentliga utgifter

Kategori	Princip
BEHÅLL	Utgiften är rättsligt bindande eller skapar tydlig säkerhetsmässig, ekonomisk, humanitär eller annan samhällsnytta som staten beslutat att prioritera.
OMFÖRHANDLA	Syftet kan vara relevant men kostnad, mottagare, kontroll eller resultat behöver förbättras.
AVVECKLA	Utgiften är inte bindande och kan efter granskning inte visa tillräckligt resultat eller prioritet jämfört med andra offentliga behov.

7. Upphandling: lägsta pris är inte alltid lägsta kostnad

När staten jämför två lösningar bör inköpspriset vara centralt men inte alltid ensamt avgörande. Livslängd, underhåll, leveranssäkerhet, beredskap, energianvändning, kompetensförsörjning och andra lagligt tillåtna samhällsekonomiska faktorer kan påverka den verkliga kostnaden.

Ett svenskt alternativ som kostar något mer i inköp kan i vissa fall skapa större total nytta genom skatteåterflöde, kompetens och robustare leveranskedjor. I andra fall är den importerade lösningen klart bättre. **Det ska räknas – inte antas.**

8. Exempel på totalekonomisk jämförelse

Anta att en utländsk lösning kostar 950 miljoner kronor och en annan lösning med större svensk produktion kostar 1 miljard. Det vore fel att automatiskt anta att skillnaden på 50 miljoner gör det första alternativet samhällsekonomiskt bäst.

Analysen bör även uppskatta skatteåterflöde, svensk sysselsättning, produktivitetsvinster, framtida underhåll, strategiskt beroende, leveransrisk och livscykelkostnad. Först därefter kan staten bedöma vilket alternativ som faktiskt ger högst värde.

9. Privat internationell hjälp

Modellen innebär inte att svenskar ska hindras från att hjälpa människor eller projekt utanför Sverige. Tvärtom bör privatpersoner, företag, trossamfund, föreningar och hjälporganisationer ha stor frihet att samla in och skänka privata pengar till internationella ändamål inom lagens ramar.

Den principiella skillnaden är **frivillighet**: den enskilde väljer själv vilket ändamål han eller hon vill finansiera. Staten kan även överväga skatteregler som underlättar gåvor till kontrollerade och godkända organisationer, samtidigt som transparenskrav minskar risken för missbruk.

10. Statens roll kontra civilsamhällets roll

Statens första ansvar är finansiering av de offentliga uppgifter som riksdag och lagstiftning har lagt på staten. Internationell välgörenhet behöver inte automatiskt vara en statlig uppgift bara för att ändamålet är gott.

En reform kan därför pröva vilka internationella stöd som bör vara offentliga och vilka som i större utsträckning kan bäras av frivilliga organisationer och privata givare. Katastrofhjälp, säkerhetspolitik och bindande internationella åtaganden måste bedömas separat.

11. SPÅR – följ pengarna

Den föreslagna SPÅR-funktionen kan få i uppdrag att skapa en samlad bild av större offentliga pengaflöden: vem som beslutar, vem som får pengarna, vilka mellanhänder som används och vilket resultat som rapporteras.

Särskilt för betalningar genom flera organisationer bör staten så långt det är möjligt kunna följa pengarna till slutmottagare. Felaktiga utbetalningar, dubbelfinansiering och medel som används i strid med beslut ska kunna leda till återkrav och vidare utredning.

12. Investera i Sverige

Pengar som frigörs genom omprioriteringar bör inte enbart användas till kortsiktig konsumtion. En del kan riktas mot tillgångar och kapacitet som gör Sverige rikare och robustare på lång sikt.

Exempel är energiproduktion och lagring, elnät, vatten, järnväg och vägar, digital infrastruktur, AI- och datorkapacitet, forskning, beredskapslager, bostäder och produktivitetsförbättrande teknik.

Principen blir: bygg sådant som fortsätter skapa värde efter att den ursprungliga skattecronan är spenderad.

13. Svensk nytta måste definieras brett

Svensk nytta är inte bara om mottagaren har en svensk adress. En importerad maskin kan exempelvis göra en svensk fabrik mycket mer produktiv. Ett internationellt forskningssamarbete kan skapa teknik som används i Sverige. Ett säkerhetssamarbete kan minska risken för framtida svenska kostnader.

Modellen ska därför motverka symbolpolitik där geografiskt ursprung väger tyngre än verkligt resultat.

14. Årlig redovisning

Staten kan publicera en årlig rapport över större internationella transfereringar och inköp, inhemska investeringar, uppskattat skatteåterflöde, importberoenden, samhällsekonomiska effekter och vilka utgifter som föreslås behållas, omförhandlas eller avslutas.

Beräkningsmodellerna bör vara offentliga så att ekonomer, journalister och medborgare kan granska antagandena.

15. Vad modellen inte säger

Den säger inte att alla offentliga pengar som spenderas i Sverige är väl använda. Ett ineffektivt svenskt projekt är fortfarande ineffektivt. Den säger inte heller att pengar som lämnar Sverige alltid är bortkastade.

Modellen säger att **offentlig finansiering ska bedömas efter total nytta, återflöde, resultat och strategiskt värde – och att svenska skattebetalares långsiktiga intresse ska vara en central del av bedömningen.**

16. Kärnprincip

Skattepengar ska inte lämna Sverige av slentrian, men Sverige ska heller inte avstå från handel eller internationellt samarbete som gör landet starkare. Varje större offentlig krona ska kunna besvara frågan: Vad får Sverige och skattebetalarna tillbaka?

Detta dokument är ett ekonomiskt diskussions- och policyutkast. De illustrativa beloppen är inte en färdig statsfinansiell kalkyl. Ett genomförande måste följa svensk upphandlingsrätt, EU-rätt, statsstödsregler, internationella avtal och Sveriges övriga rättsliga åtaganden. Multiplikatorer och skatteåterflöden måste beräknas empiriskt för respektive utgiftstyp.